

JEGYZETEK

- 1 www.elearningforum.hu
- 2 <http://moodlemoot.hu/>
- 3 <http://oktinf.elte.hu>
- 4 Benkes Réka–Vass László: Kogníció és hipermediális kommunikáció. = Iskolakultúra, 1999. 4. sz. 83–92. p.
URL: <http://bit.ly/10ZdSaq> (Letöltés ideje: 2013. május 16.)
- 5 Személyre szabott tanulói környezet, amely épít a tanuló korábbi ismereteire is. A tanuló nemcsak befogadja az információkat, hanem átalakítja, maga is építője lesz a tanulási folyamat alatt létrejövő információs halmaznak.
- 6 Méray László: Mi a távoktatás? Budapest, Műegyetemi Távoktatási Központ, 1998. 24 p.
- 7 LMS: Learning Management System – képzésmenedzsment rendszer (keretrendszer)
L(C)MS: Learning Content Management System – tartalom (tananyag) menedzsment rendszer
- 8 Rowntree, Derek: Preparing materials for open, distance and flexible learning
URL: <http://bit.ly/10S87RV> (Letöltés ideje: 2013. május 16.)
- 9 Ingyenes eszközök: Camstudio vagy Screencast-O-Matic.
- 10 Ingyenes programok: IrfanView vagy GIMP.
- 11 Szabadon használható tananyagszerkesztők a teljesség igénye nélkül: eXe XHTML editor; CourseLab; Xerte; Microsoft LCDS; Reload Editor
- 12 <http://elearning.sztki.hu/repository/18.pdf> (Letöltés ideje: 2013. május 16.)

Payer Barbara

Fenntarthatóság és könyvtár*

A fenntarthatóság, a fenntartható fejlődés globális kiterjedésű témája évtizedek óta foglalkoztatja az emberiséget. Mert tudatára ébredt annak, hogy a Föld természeti erőforrásai egyre fogynak, és változtatni kell a fogyasztási szokásokon, a termelési módszereken, az életvitelen. Sok példa mutatja, hogy az erre való törekvés sikeres is lehet.

Munkám fő célja, hogy bemutassam, miként válhatnak a könyvtárak tevékeny részeseivé a fenntarthatóságért való küzdelemnek. Igyekszem ötvözni a hazai és nemzetközi tapasztalatokat, és bemutatni a lehető legszélesebb körben a könyvtárak részvételének lehetőségét a fenntarthatóság területén adódó feladatokban.

A XXI. században a „web 2.0” mellett a „fenntarthatóság” az a másik trend, amely meghatározza a könyvtárak fejlődését, jövőjét. Ahogy a web 2.0 megjele-

---

* Az azonos című diplomamunka az ELTE BTK informatikus könyvtáros MA képzésén készült. Ezúton is köszönöm témavezetőm, Kiszl Péter, valamint a diplomamunka-szeminárium vezetője, Boda Gáborné Köntös Nelli segítségét.

nése gyökeres változásokat hozott a könyvtárak életében, úgy a fenntarthatóság is egyre nagyobb befolyással van és lesz rá. A könyvtáraknak reagálni kell a környezetükben történő változásokra. Talán ez az a fő tanulság, amit a XXI. század hozott: „Az »alkalmazkodó könyvtár« lesz a jövő intézménye.” – ahogy Ládi László írta.¹ Ez az „alkalmazkodó könyvtár” pedig egyre sokszínűbb.

A fenntartható fejlődés legnépszerűbb megfogalmazása az ENSZ Brundtland-jelentése szerint eredetileg így szólt: „Az emberiségnek megvan a képessége arra, hogy a fejlődést harmonikussá tegye, vagyis biztosítani tudja a jelen igények kielégítését anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációinak lehetőségeit saját igényei kielégítésére.”²

1988-ban, e jelentés megszövegezésekor a „harmonikus fejlődés” fogalmát használták. Mára „fenntartható fejlődés” formájában terjedt el a kifejezés. A fogalom jelentéseként a fenti mondatból szoktak kiindulni, eszerint: *A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely biztosítani tudja a jelen igények kielégítését anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generációinak lehetőségeit saját igényei kielégítésére.*

Erdemes megemlíteni, hogy a fenntarthatóságnak több értelmezése is van. Ilyen például a fenntartható fejlődés három „dimenziós” modellje. Eszerint a fogalom nem azonos a környezetvédelemmel, annál összetettebb fogalmat takar: a környezeti problémák szociális és gazdasági problémákkal való összefüggéseit is magába foglalja. A környezeti problémákat a szociális és gazdasági problémákkal ötvözve látatja, és keres e problémákra megoldást.

Egyesek szerint a fejlődés nem lehet fenntartható.³ Emiatt terjedt el a fenntartható fejlődés helyett a fenntarthatóság fogalmának használata. A fenntarthatóság leginkább egy rendszer tulajdonsága (cél: a rendszer egy bizonyos állapotának megőrzése), míg a fenntartható fejlődés egy folyamatra utal. A két fogalmat legtöbbször azonban mégis szinonimaként használják, mint ahogy én is így használom a dolgozatomban.

A fenntartható fejlődés fogalmának különböző értelmezései után diplomamunkámban bemutatom a fenntarthatósággal foglalkozó hazai kormányzati szerveket, hatóságokat, stratégiákat, valamint azokat a fontosabb jogszabályokat, amelyek e témához kapcsolódnak. Ezek közül most kiemelném az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának tevékenységét:

„Az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese figyelemmel kíséri a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülését, és

- a) rendszeresen tájékoztatja az alapvető jogok biztosát a jövő nemzedékek érdekeinek érvényesülésével kapcsolatos tapasztalatairól,
- b) felhívja az alapvető jogok biztosának figyelmét a természetes személyek nagyobb csoportját érintő jogsértés veszélyére,
- c) az alapvető jogok biztosának hivatalbóli eljárás megindítását javasolhatja,
- d) közreműködik az alapvető jogok biztosának vizsgálatában,
- e) javasolhatja, hogy az alapvető jogok biztosa az Alkotmánybírósághoz forduljon.”⁴

Emellett felhívom a figyelmet a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács tevékenységére, valamint *Jövőkereső – A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács jelentése a magyar társadalomnak* című dokumentumára, amely 2010-ben megjelent, és elérhető az interneten is.⁵

2007 júniusában készült el a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFÜ) és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium tervezői munkacsoportja által, amelyből kiemelnék egy, a könyvtárak, a könyvtárosok számára fontos részletet: „*A tudományos kutatás erősödésével, és a kutatási eredmények elérhetővé válásával a fenntarthatóságról, az azt veszélyeztető folyamatokról és a szükséges értékváltásról való tudásbázisunk – a fenntarthatóbb értékrend és attitűd terjedésével együtt - növekedjen. A tudásbázis növelése és a tudás megosztása szorosan összefügg egymással. A fenntarthatóságról való tudás széles körű elterjesztése, megosztása az oktatáson, a kultúra intézményrendszerén, a médián és más csatornákon keresztül valósulhat meg.*”⁶

Úgy gondolom, hogy a könyvtárak fontos szerepet tölthetnek be ennek a stratégiai célnak a megvalósításában. Mindemellett e stratégia kiemeli, hogy „*a felelős állampolgári magatartás kialakítása érdekében erősíteni kell az önképzés szerepét. Növelni kell a nyilvánosan hozzáférhető tudást és fejleszteni annak átadását.*”⁷ Megfogalmazói fontosnak tartják az élethosszig tartó tanulás ösztönzését is, amelyben a kulturális közintézmények fontos szerepet töltenek be.

A fenntarthatóság és a könyvtár témakörének összekapcsolásával a témakörök széles spektruma tárul elénk, hiszen a könyvtárak kiemelt szerepet játszhatnak a fenntarthatóságra való törekvésben, mégpedig az alábbiak szerint:

- a könyvek és a tudásbázis megőrzése a jövő generáció számára;
- könyvtárépületek építése, korszerűsítése a környezettudatos épületminősítési rendszerek (pl. LEED⁸ rendszer, BREEAM – Building Research Establishment Environmental Assessment Method) előírásai szerint;
- zöld állományú könyvtárak fejlesztése, létesítése olyan dokumentumállománnyal, amely az ökológia és a környezetvédelem, annak is elsősorban a kulturális, a gazdasági és a társadalmi vonatkozású dokumentumait foglalja magában;
- zöld állományú részleg létrehozása a már meglévő könyvtárban;
- Fenntarthatósági Terv készítése az intézmény számára;
- részvétel a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudás megosztásában;
- részvétel a környezettudatosságra nevelésben.

Még mielőtt részletesen szólnék a fenti törekvésekről, két fogalmat szeretnék elkülöníteni. Közszájon forgó elnevezés a „zöld könyvtár”, amelyet használnak a „zöld” könyvtárépületre és a zöld állományú könyvtárakra is. A két fogalom elkülönítése okán dolgozatomban az alábbi fogalmakat használom:

- **zöld könyvtár:** a környezettudatos épületminősítési rendszerek előírásai szerint épült vagy felújított épületben lévő könyvtár;
- **zöld állományú könyvtár:** ezekben a könyvtárakban az ökológia és a környezetvédelem, annak is elsősorban a kulturális, a gazdasági és a társadalmi vonatkozású dokumentumai, valamint az alternatív energiahasznosítási és építési eljárások témájában íródott művek lelhetőek fel. Emellett megtalálható itt a környezeti nevelés szakirodalma, illetve a biogazdálkodással, a hulladék-gazdálkodással és az egészséges életmóddal kapcsolatos dokumentumok is.

Ahhoz, hogy a könyvtárosok részt tudjanak venni a *fenntartható fejlődéssel kapcsolatos tudás megosztásában* és a *környezeti (környezettudatosságra) neve-*

lésben, fontos, hogy tisztában legyenek azzal a tájékoztató apparátussal, azokkal az információforrásokkal, amelyek e témakört felölelik. A diplomamunkámban bemutatom a fenntartható fejlődés témakörével foglalkozó kutatóközpontokat (MTA Ökológiai Kutatóközpont, Mezőgazdasági Biotechnológiai Kutatóközpont, MTA Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Világgazdasági Intézet), néhány, a témával foglalkozó szakkönyvet, illetve honlapot és időszaki kiadványt, valamint bibliográfiát, adatbázist.

Most az adatbázisok közül röviden ismertetek néhányat:

AGRIS

(International Information System for Agricultural Sciences and Technology)

A mezőgazdaság és állatorvos-tudomány területéről találhatóak dokumentumok ebben a bibliográfiai adatbázisban⁹. A dokumentumok 75 százaléka folyóirat. A rekordok száma egymillió. Havonta frissülő, szabad hozzáférésű adatbázis. Az ENSZ Mezőgazdasági és Élelmezési Világszervezetének gondozásában jelenik meg. Az adatokat a Világszervezet letéti könyvtárai és az AGRIS központjai szolgáltatják. Az *AGROVOC* az AGRIS önálló fejlesztésű, többnyelvű, mezőgazdasággal, erdőgazdasággal, halászáttal és agrártudománnyal foglalkozó teaurusza.

CAB Abstracts

A CAB bibliográfiai adatbázis mezőgazdasági referáló szolgáltatása 1932 óta létezik.¹⁰ Az adatbázis felöleli többek között az alábbi témákat: növénytudomány, állattudomány, egészség, parazitológia, ökológia, erdőszet, földtudomány, élelmezéstudomány és termékek, mezőgazdasági közgazdaságtan, biotechnológia, mezőgazdasági mérnöki tudományok, szabadidő és turizmus.

A rekordok száma több mint 4,5 millió; éves gyarapodása közel 160 ezer tétel.

Environmental Science Database

Eredetileg Environmental Quality CD néven jelent meg ez a környezettudományos, bibliográfiai adatbázis, amely 1973 óta épül. 600 000 bibliográfiai rekordot tartalmaz, és az éves gyarapodás mintegy 30 000 rekord. A bibliográfiai rekordok mellett absztraktok is találhatóak benne. Az adatokat a CABI (Centre for Agricultural Bioscience International) kormányközi szervezet adja.¹¹

GreenFILE

A GreenFILE az EBSCO környezetvédelmi adatbázisa¹². Az adatbázis az emberiség és a környezet kapcsolatának összefüggéseivel foglalkozó anyagokat tartalmazza. A tanulmányok, cikkek az újrahasznosítástól a klímaváltozáson át, az alternatív üzemanyagforrásokon keresztül többféle témáról szólnak. Az adatbázis több mint 600 címet és kb. 295 000 rekordot tartalmaz. A teljes szövegű cikkek száma több mint 4600.

Magyar Mezőgazdasági Bibliográfia (MABI)

A MABI-t¹³ 1960-ban kezdték el építeni. Ez az agrár-szakirodalmi bibliográfia a kurrens hazai agrár-szakirodalmi termés bibliográfiai adatait tartalmazza, és mind az agrár-alap kutatás, mind az alkalmazott agrártudomány publikációinak legjelentősebb hazai számbavevője. 1981-től kurrens nemzeti szakbibliográfia. A magyar

mezőgazdasági, élelmiszeripari és erdészeti szakirodalom bibliográfiai feltárását az OMGK munkatársai végzik. Hozzáférhető az OMGK honlapján.

Zoological Record

A Zoological Record¹⁴ állattani adatbázist 1864-ben kezdték el építeni. Az állattan, állattudomány, környezetvédelem, mind-mind témája a benne található dokumentumoknak. Folyóiratok mellett könyveket, jelentéseket, konferencia anyagokat is tartalmaz. A 1,5 milliós adatállomány évente 72 000 rekorddal gyarapszik. Tárgyszavazása igen alapos.

* * *

Magyarországon jelenleg nincs zöld könyvtár, viszont *zöld állományú könyvtárunk* több is létezik. Ezek közül mindenképp meg kell említeni a Kulturális Innovációs Alapítvány Könyvtárát, amelynek fő gyűjtőköre a humánökológia és a környezeti nevelés. A Keve András Madártani és Természetvédelmi Szakkönyvtár fő gyűjtőköre a természetvédelem és az ornitológia. Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ országos feladatkörű, nyilvános, tudományos szakkönyvtár, amely a FAO (az ENSZ egyik legnagyobb szakosított szervezete, az Élelmiszer- és Mezőgazdasági Szervezet) letéti könyvtára is.

Természetesen sok könyvtárban fellelhetőek a témával kapcsolatos dokumentumok, de csak alkalmanként találkozunk olyan példával, mint a gödöllői Klíma-könyvtár, ahol egy könyvtáron belül külön polcokon találhatóak meg a klímavédelemmel foglalkozó angol nyelvű könyvek.

Itt érdemes megemlíteni, hogy az iskolai könyvtárak közül egyre többen törekednek „zöld sarok” létrehozására. A Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészetoktatási Intézménye és Napközi Otthonos Óvodája (amely ökoiskola) könyvtárában külön gyűjtemény található „Zöld Könyvtár” néven természet- és környezetvédelmi könyvekből, filmekből. Tovább szeretnék bővíteni a Zöld Könyvtár nyomtatott és elektronikus állományát.¹⁵

Tehát a könyvtárak fontos feladata a fenntarthatóságra való törekvés során a környezeti, környezettudatosságra nevelésben való részvétel. „*A környezettudatosságra nevelés átfogó célja, hogy elősegítse a tanulók magatartásának, életvitelének kialakulását annak érdekében, hogy a felnövekvő nemzedék képes legyen a környezetmegővására, elősegítve ezzel az élő természet fennmaradását és a társadalmak fenntartható fejlődését. A fenntartható fejlődés feltételezi az egész életen át tartó tanulást, amelynek segítségével tájékozott és tevékeny állampolgárok nevelődnek, akik kreatívan gondolkodnak, eligazodnak a természet és a környezet, a társadalom, a jog és a gazdaság területén, és felelősséget vállalnak egyéni vagy közös tetteikért.*”¹⁶

Magyarországon 2010-ben jelent meg a *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia* a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium támogatásával.¹⁷ A stratégia a Magyarországon, valamennyi szintéren működő környezeti nevelők számára ad ajánlásokat a következő 3–6 év legsürgetőbb teendőit illetően. Megdöbbentőnek tartom, hogy e stratégiában a könyvtárak mennyire alulreprezentáltak. A dokumentumban elsősorban található a könyvtárra vonatkozó részletet. Például: „*Tanítani kell az időgazdálkodást és azoknak a tevékenységeknek a megbecsülését, amelyek*

olcsón is értékesek (pl. könyvtár használata, természetjárás, a kreativitást igénylő és fejlesztő tevékenységek), illetve amelyek a környezetet kevésbé veszik igénybe. Ebben a feladatban fontos szerep jut a szabadidő-szervezőknek.”¹⁸

Egy javaslat tanárok számára: „Szenteljünk több időt kirándulásokra, könyvtári, múzeumi programokra.”¹⁹

„Támogatni kell a meglévő környezeti nevelési könyvtárak fejlesztését, állományuk ismertté tételét, használatuk népszerűsítését.”²⁰

„Ajánló bibliográfiákat kell készíteni a pedagógusok számára a környezeti nevelés területén...”²¹

Úgy gondolom, hogy a könyvtáraknak az ilyen szintű dokumentumban legalább egy alfejezetnyi részt kellene szentelni, egységesen közvetítve a környezeti és környezettudatosságra való nevelésben betöltött szerepüket. A fent említett dokumentum tehát igen hiányosan számol be arról, hogy a könyvtárak milyen szempontokból vehetnek részt a környezettudatosságra nevelésben, pedig szerepük igen sokrétű.

Kiemelném e témánál az *iskolai könyvtárak szerepét*, amelyek, ha lehet, még több szerepet tudnak vállalni a környezeti, környezettudatosságra nevelésben, mint más könyvtárak, különös tekintettel az alábbiakra:

- a tanulók életkorának megfelelően tájékoztatás és felvilágosítás, valamint könyvajánlás a „zöld” kérdések terén;
- ajánló bibliográfiák készítése a környezeti nevelésben részt vevő tanároknak;
- „Zöld jeles napok” keretében vetélkedők, programok szervezése;
- tartós tankönyvek kezelése, a tankönyvek megbecsülésére való figyelemfelhívás.

Mint már megállapítottam, a könyvtárak *fenntarthatósági terv készítésével* és az abban vállaltak teljesítésével is hozzájárulhatnak a fenntartható fejlődéshez.

A könyvtárak bizonyos esetekben európai uniós projektjeinek megvalósítása során vállalják fenntarthatósági tervük elkészítését. De természetesen önálló intézményi döntés folyamánya is lehet egy ilyen terv elkészítése, illetve minőségmenedzsment-projektek keretében is megvalósíthatók ezek a törekvések.

A fenntarthatósági terv elkészítésének célja, hogy a fenntarthatósági szempontokat, a fenntarthatóságra való törekvéssel kapcsolatos elhatározásokat a szervezet tevékenységébe integrálják. A szervezet saját maga dönti el, milyen lépéseket tesz a fenntarthatóságért, és ennek megfelelően készítheti el a tervét. *Jelenleg hazánkban a könyvtárak számára e terv elkészítésében látom a legtöbb lehetőséget, amely a fenntartható fejlődés útján előre visz.* Annak ellenére, hogy sok esetben nem önálló épületben működnek a könyvtárban, ami ebből a szempontból hátráltató tényező, érdemes lenne minél több intézményben elkészíteni e tervet. A fenntarthatósági terv előnye éppen az, hogy mindenki a saját körülményei figyelembevételével alakíthatja ki a stratégiáját és tűzheti ki céljait.

Diplomamunkámban a fenntarthatósági tervek elkészítéséhez közlök támpontokat, illetve néhány tervet mutatok be (az Országos Széchényi Könyvtár és a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei és Városi Könyvtár, valamint az Országgyűlési Könyvtár terveit). Emellett az Országgyűlési Könyvtár Digitalizált Törvényhozási Tudástár (EKOP-2.1.5-09-2009-0001) projekt keretében megvalósított környezeti fenntarthatósági feladatokról is beszámolok röviden.

Még ha fenntarthatósági tervet nem is készítettek, de komolyabb kezdeményezést tettek „zöld ügyekben” az ELTE-n és könyvtárhálózatukban. Az ELTE Bölcsészettudományi és Természettudományi Kara 2011-ben indította el a két szemeszteren keresztül tartó „Élj kislábon!” *fenntarthatóságra nevelési programját*. Az ökoprogram keretében kerekasztal-beszélgetések, a témát népszerűsítő programok kerültek megrendezésre.²² Az ELTE BTK fő célkitűzései között szerepelt a Trefort-kert parkosítása és kerékpárosbarát környezetté alakítása, valamint a karon a szelektív hulladékgyűjtés megvalósítása. Ez utóbbiban az *ELTE Egyetemisták a Környezettudatos Szemléletért* program önkéntesei is részt vesznek. 2010-ben, az Egyetemi Könyvtár vezetésével működő K21 könyvtári minőségfejlesztési projekt keretében jött létre a Zöld könyvtár munkacsoport. Fő célja, hogy valamennyi hálózati könyvtár és könyvtáros ismerje a zöld könyvtár fogalmának mibenlétét, és minél többjüket megnyerjék a „zöldesítés” programjuknak. A könyvtári hálózaton belül szeretnék tudatosítani a példamutatás fontosságát, a személyes felelősség és a fejlődés lehetőségeit és az eddigi környezettudatos programok kiterjesztését a hálózaton belül.

A zöld könyvtár munkacsoportban dolgozók a minőségbiztosítási eljárások és a fenntarthatósági célok ötvözésén dolgoznak. Így például a PDCA-kör²³ segítségével próbálnak rendszert vinni a fenntarthatósági feladatok elvégzésébe. A pályázatok mellett kedvező alkalom lehet a fenntarthatósági témakör napirendre tűzésére egy minőségbiztosítási eljárás bevezetése.

Az ELTE BTK könyvtári hálózatának széttagoaltsága és a pénzühiány hátráltatja a fenntarthatósági célok megvalósítását. A BTK könyvtárainak jellege (építészeti megoldások, a terület nagysága, tagoltsága, üzemeltetési függőség stb.) nagyon különböző. Ez kihívást jelent a fenntarthatósági célok kitűzésében és összehangolásában is. A zöld könyvtár munkacsoport tagjai a nehézségek ellenére mégis arra törekednek, hogy – ha kis lépésekkel is, de – egyre több „zöld” ötlet kerüljön megvalósításra.

A könyvtárépületek környezettudatos épületminősítési rendszerek előírásai szerint való építése és felújítása szintén a fenntarthatóságra való törekvés része. Két külföldi példán keresztül – az Amerikai Egyesült Államokban levő Minneapolis Central Library és a tajvani Beitou Branch Library bemutatásával – lehet szemléltetni a zöld könyvtárak létének szakmai és társadalmi jelentőségét.²⁴ Bár Magyarországon még nincsen ilyen könyvtárépület, de bizonyos pozitív kezdeményezéseknek már léteznek. Budapesten, a XIII. kerületben a Radnóti Miklós Művelődési Központban, ahol a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár egy fiókkönyvtára is helyet kapott, már modern, környezetbarát üzemeltetés működik.²⁵

A külföldi tapasztalatokból bizonyítékot kapunk arra, hogy egy a zöld könyvtár léte nem csak energiatakarékos, nem pusztán költségtakarékos megoldást jelent. A tajvani tapasztalatok²⁶ azt mutatják, hogy az új, zöld könyvtár a könyvtárlátogatók és a zöld könyvtár támogatói számának növekedését, a könyvtárral kapcsolatos sztereotípiáknak változását, a könyvtár sokoldalú oktatócentrummá válását hozta magával. Egy zöld könyvtár elősegíti a könyvtár valódi közösségi térré válását is. Remélhető, hogy a pozitív tapasztalatok azt eredményezik, hogy minél több ilyen épület lesz a világon.

Diplomamunkám témáját személyes érdeklődésemből következően választottam. 2011 decemberében kezdtem el írni egy blogot „*Books and Soul*”²⁷ – könyvtá-

rak, önkéntesség, írás és lélek” címmel. Az elmúlt másfél évben több bejegyzést adtam közre a fenntarthatóság és könyvtár témakörében – magyarul és angolul. Időről időre, újabb és újabb témákkal, érdekességekkel találkoztam, és találkozom, amelyeket érdemes bemutatnom. S bár a diplomamunkám az önkéntességgel nem foglalkozik, úgy gondolom, hogy az önkéntesség is fontos része, illetve fontos részévé fog válni a fenntarthatóságnak.

Vannak vélemények²⁸, amelyek szerint a fenntarthatóság fogalma már inflálódott, és csak mint egy pozitív jelzőként használatos, „kedvező”, illetve „jó” jelentéssel. Szerintük a műszaki fejlődés által generált igények szinte lehetetlenné teszik, hogy az ökoszisztéma korlátozott lehetőségein ne lépjen túl az emberiség. Még úgy gondolom, hogy a jóra való törekvés előre viszi a világot, és a fenntarthatóságért folyó küzdelem ilyen irányba mutat. A fenntarthatóságra való törekvésben történő részvétel pedig lehetőséget ad arra, hogy a könyvtárak valóban felvegyék a versenyt a modern kor kihívásaival.

JEGYZETEK

- 1 Ládi László: *Könyvtár 2.0.* = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2008. 2. sz. 16. p.
- 2 *Közös Jövők. A Környezet és Fejlesztés Világbizottság jelentése.* Persányi Miklós (szerk.). Budapest, Mezőgazdasági Kiadó, 1988. 31. p.
- 3 Karcagi-Kováts Andrea: *Mivel mérjük a fenntarthatóságot?* (PhD-értekezés) Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, Debrecen, 2012.
Online: <http://hdl.handle.net/2437/111439> (Letöltés ideje: 2013. 02. 16.) 2. fejezet
- 4 2011. évi CXI. Törvény az alapvető jogok biztosáról 3. § (1)
- 5 *Jövökereső. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács jelentése a magyar társadalomnak.* (Felelős szerk. Schmuck Erzsébet). [Budapest], A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács Titkára, 2010.
Online: http://www.nfft.hu/dynamic/Jovokereso_Hosszu_Screen.pdf (Letöltés ideje: 2012. 10. 26.)
- 6 *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia.* 53. p.
Online: http://www.nfu.hu/ormany_altal_elfogadott_nemzeti_fenntarthato_fejlodesi_strategia (Letöltés ideje: 2012. 10. 26.)
- 7 *Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia.* 54. p.
Online: http://www.nfu.hu/ormany_altal_elfogadott_nemzeti_fenntarthato_fejlodesi_strategia (Letöltés ideje: 2012. 10. 26.)
- 8 A LEED jellemzőiről és a zöld technológiák könyvtári felhasználásáról bővebben olvashatnak Asbóth László szakdolgozatában is. Asbóth László: *Zöld technológiák felhasználása könyvtári környezetben.* Nyugat-magyarországi Egyetem, Szombathely, 2010.
- 9 AGRIS (International Information System for Agricultural Sciences and Technology).
Online: <http://agris.fao.org/> (Letöltés ideje: 2013. 03. 01.)
- 10 *Elektronikus Információs szolgáltatás (EISZ).* CAB Abstracts.
Online: www.eisz.hu/hu/licenszek/osszes/Cab_Abstracts/licenz.html (Letöltés ideje: 2013. 02. 12.)
- 11 *CABI. Environmental Science Database.*
Online: <http://www.cabi.org/default.aspx?site=170&page=1016&pid=2224> (Letöltés ideje: 2012. 11. 28.)
- 12 *Óbudai Egyetem. EBSCO ismertető.*
Online: <http://lib.uni-obuda.hu/node/32> (Letöltés ideje: 2012. 12. 27.)

- 13 Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ honlapja. *Magyar Mezőgazdasági Bibliográfia (MABI)*.
Online: <http://www.omgk.hu/pages/mabi.htm> (Letöltés ideje: 2012. 11. 07.)
- 14 Thomson Reuters honlapja. *Zoological Record* ismertető.
Online: http://thomsonreuters.com/products_services/science/science_products/a-z/zoological_record/ (Letöltés ideje: 2013. 01. 25.)
- 15 Szegei Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolája, Alapfokú Művészet-
oktatási Intézménye és Napközi Otthonos Óvodájának könyvtári blogja. *Ökoiskola lettünk!*
Online: <http://jegygyu-gyakkonyvtar.klog.hu/2009/05/okoiskola-lettunk/> (Letöltés ideje: 2012. 11. 03)
- 16 *Részlet a Nemzeti Alaptantervből*.
Online: <http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatás/tantervek/nemzeti-alaptanterv-nat> (Letöltés ideje: 2012. 11. 03.)
- 17 *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Vásárhelyi Judit (szerk.). [Budapest], Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010.
Online: http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf (Letöltés ideje: 2012. 11. 08.)
- 18 *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Vásárhelyi Judit (szerk.). [Budapest], Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010.
Online: http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf (Letöltés ideje: 2012. 11. 08.) 97. p.
- 19 *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Vásárhelyi Judit (szerk.). [Budapest], Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010.
Online: http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf (Letöltés ideje: 2012. 11. 08.) 107. p.
- 20 *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Vásárhelyi Judit (szerk.). [Budapest], Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010.
Online: http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf (Letöltés ideje: 2012. 11. 08.) 182. p.
- 21 *Nemzeti Környezeti Nevelési Stratégia*. Vásárhelyi Judit (szerk.). [Budapest], Magyar Környezeti Nevelési Egyesület, 2010.
Online: http://mkne.hu/NKNS_uj/layout/NKNS_layout.pdf (Letöltés ideje: 2012. 11. 08.) 182. p.
- 22 Az ELTE „zöld tevékenységei”-ről történő beszámolóhoz az alábbi forrásokat használtam:
Kutasi Zsuzsanna–Dubniczky Zsolt: *A Zöld könyvtár építése. A „Zöld könyvtár” csoport beszámolója*. Elhangzott: Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár. 2011. október 26.
Kutasi Zsuzsanna–Horváth Gabriella: *Úton a „zöld könyvtár” felé*. Elhangzott: Budapest, ELTE BTK. Szakmai Nap. 2012. február 22.
- 23 PDCA (Plan, Do, Check, Act = Tervezés, Megvalósítás, Ellenőrzés, Intézkedés).
- 24 Jelen cikk szerzője a két könyvtárat részletesebben is bemutatja a 3K valamelyik következő számában (*A szerk.*)
- 25 Kövesdi Emese: *Környezettudatos magatartás a közművelődésben*. In: *Trendek változások, innovációk a budapesti közművelődésben*. Slézia Gabriella (szerk.). Budapest, Budapesti Művelődési Központ, 2012. (Módszertani füzetek 13.) 155–189. p.
- 26 Forrás: Shu-hsein TSENG: *Green library design and evaluation: the Taipei Public Library, Taiwan*. *New Library World*. 2008. Vol. 109. Issue 7/8. p. 321–336.
- 27 *Books and Soul* honlap.
Online: wordpress.booksandsoul.com (Letöltés ideje: 2012. 03. 10.)
- 28 Kiss Károly: *Néhány mondat a fenntarthatóságról (vagy: Egy fogalom tündöklése és bukása)*.
Online: <http://kisskaroly.x3.hu/korny/nehanymondat.pdf> (Letöltés ideje: 2013. 02. 16.)

Pegán Anita